

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2021-752

24.8.2021

Gjensidige Forsikring ASA

Yrkesskade/yrkessykdom - Yrkesskadeforsikringsloven (YFL)

Trepleier - vibrasjon - HAVS - årsakssammenheng – yfl. § 11 første ledd b.

Forsikrede (aborist/trepleier, selvstendig næringsdrivende) tegnet yrkesskadeforsikring i november 2017 og oppsøkte lege i januar 2018, da han opplevde nummenhet, stikking og antydning til stråling i hendene dersom han tok i motorsag. Før hendelsen hadde han diverse helseplager, inkludert utbrenthet, meniskskade og plager fra en rideulykke. Forsikrede hadde vært eksponert for vibrasjoner i arbeid som trepleier, men det var uklart i hvilken grad og tidsperiode bl.a. basert på inntektsopplysninger. Selskapet avsto krav om erstatning under henvisning til manglende årsakssammenheng mellom forsikredes arbeid med vibrerende maskiner og senere plager. Nemnda bemerket at de spesialistene som hadde lagt til grunn en årsakssammenheng baserte sine uttalelser på uriktige opplysninger og beregninger, og nemnda så derfor bort fra disse. Etter en konkret vurdering kunne nemnda ikke se at forsikrede hadde sannsynliggjort at han i forsikringstiden var påført en yrkessykdom som selskapet var ansvarlig for. Selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (aborist/trepleier, selvstendig næringsdrivende, f. 1963) tegnet i november 2017 frivillig yrkesskadedekning i Nav. Selskapet I Invest (foretak med én forsikret person, eid av forsikrede) tegnet fra 2.1.18 yrkesskadeforsikring med utvidet ménerstatning (10 G). Forsikrede meldte yrkesskade til selskapet 18.6.18.

Opplysninger i journaler mm.

Legen noterte 28.10.09 at forsikrede hadde jobbet som trepleier de siste 10 årene, men følte seg "utbrent". Forsikrede hadde vært uten lønnsinntekt "siste år", og levde av egne midler. Han ønsket yrkesrettet attføring. Legen så ingen psykisk lidelse eller diagnose.

Forsikredes lege noterte 7.1.11 at forsikrede ble sint, da han ikke fikk forlenget sykemeldingen så lenge som han ønsket. Legen mente at det ikke var medisinske grunner for videre sykemelding.

Av referatet fra et dialogmøte 29.9.11 fremgår at forsikrede hadde jobbet som bussjåfør siden 5.11.10, men vært sykemeldt siden 7.5.11. Han kunne ikke jobbe som bussjåfør fordi han klarte ikke å konsentrere seg og glemte å stoppe ved holdeplasser. Konklusjonen var at forsikrede skulle friskmeldes til arbeidsformidling.

Fastlegen anbefalte friskmelding til andre yrker 20.9.11, men forsikrede egnet seg antakelig ikke som bussjåfør.

I Legeerklæring ved arbeidsuførhet til Nav, datert 14.3.12, er hoveddiagnosen psykisk ubalanse og bidiagnosen personlighetsforstyrrelse. Forsikrede mente selv han var i en alder hvor det var vanskelig å søke jobb.

Forsikrede fikk ny fastlege/legekontor 14.2.17 etter et fall fra hest 16.3.16. Legen noterte 14.2.17 at forsikrede fikk store smerter i lysken etter rideulykken, og at smertene ikke ble bedre slik forventet. Den 24.2.17 noterte legen at forsikrede hadde hatt smertene i ett år, og ikke følte seg i stand til å jobbe. Forsikrede ble sykemeldt. MR av lumbosacralcolumna 16.5.17 viste normale funn ut over sparsomme skivedegenerative endringer. MR av bekken var normal. Legen noterte 7.6.17 at forsikrede ikke hadde rett til sykepenger, og skulle søke arbeidsavklaringspenger.

Nav avslo 2.6.17 krav om sykepenger fordi forsikrede ikke hadde hatt pensjonsgivende inntekt i årene 2014 til 2017.

Den 9.6.17 mente forsikrede at han bare klarte å jobbe 25 % på grunn av smerter i lysken og korsryggen. I Legeerklæring ved arbeidsuførhet til Nav 21.6.17 heter det at forsikrede siden 14.2.17 har hatt store smerter etter en rideulykke. Han har et tungt fysisk arbeid, og var mer enn 50 % arbeidsufør, men uføregraden ville antakelig være lavere i et lettere yrke. Forsikrede selv mente at det ville ta 1-2 år før han kunne begynne å jobbe igjen. Legen var usikker på dette, og mente hyppigere fysioterapi ville gi raskere bedring. Forsikrede mente han ikke hadde økonomi til dette.

Legen noterte 28.6.17 at forsikrede hadde hatt plantar facitt under begge føtter i to år, og begynte å få smerte i anklene. Sykemeldingen ble forlenget og forsikrede ble henvist til ortoped. Av henvisningen fremgår at forsikrede hadde hatt en rideulykke, og at han fortsatt var veldig redusert på grunn av smerter i lyskene. Det samme gjaldt når han noen ganger hadde forsøkt å være i aktivitet. Forsikrede hadde vært langvarig sykmeldt uten bedring. Det fremgår av henvisningen at MR undersøkelser viste få funn.

Nav har i en arbeidsevnevurdering av 5.7.17 lagt til grunn at forsikrede kunne søke jobb på egen hånd. Det heter også at han ikke hadde fulgt opp anbefalt fysioterapibehandling. Nav avslo samme dag forsikredes krav om arbeidsavklaringspenger.

Den 10.11.17 skadet forsikrede en menisk. Den 14.11.17 ba han om rekvisisjon til drosje til MR i B. pga. store smerter i kneet etter skaden. Den 21.11.17 mottok forsikrede avslag fra Nav på arbeidsavklaringspenger.

Forsikrede oppsøkte lege første gang for de plagene saken gjelder 29.1.18. Fastlegen noterte:

Anamnese: Forteller at dersom han tar i en motorsag så blir han akutt nummen samt får en stikkende følelse i begge hendene, antydning til at det stråler mot håndledet. Opplevde det for første gang forrige uke. Ingen plager i hvile, men dersom han bruker noen typer utstyr med vibrasjon som kan utløse slike plager.

Funn: Phalengs negativ. God nevrovaskulær status.

Tiltak: Tar kontakt med ortoped og ber om å få oversendt journal. Pas virker veldig skeptisk på det kan være noe annet enn vibrasjonsskade. Det er selvfølgelig mulig det er dette, men mtp at det har kun gått 1 uke så er det for tidlig å vurdere det er aktuelt. Anbefaler at man gir det noen uker ytterligere, dersom ingen bedring kan han henvises til nevrolog.

I en henvisning til nevrologisk avdeling, H. universitetssykehus, 1.3.18, omtales plager med armene de siste 5 ukene; at noen stillinger ga prikking og tap av følelse, som kom tilbake ved endring av stilling, eller ved bruk av hendene. Hendene var hvitere enn før.

I meldingen om yrkesskade til Nav heter det at forsikrede hadde jobbet mye med motorsag "i det senere" og plutselig observerte vevsendringer i hendene og ikke lenger tålte vibrasjoner.

Forsikrede sendte krav til Nav om ménerstatning 5.3.18.

Yrkeshygieniker B. skrev 25.5.18 en eksponeringsvurdering, basert på konsultasjon 8.5.18 og vibrasjonsdata fra produsent. B. la til grunn at forsikrede hadde vært eksponert for vibrasjoner i

arbeid som trepleier fra 1998 til mai 2018. Forsikrede oppga å ha jobbet med vibrasjonsverktøy ca. 5 timer pr. dag 5 dager i uken. Basert på oppgitt vekt til maskinen(e) beregnet B. daglig eksponering til rundt 4 m/s² i 20 år.

Overlege S., Yrkesmedisinsk avdeling, H. universitetssykehus, la i en yrkeshygienisk rapport av 23.5.18, til grunn at forsikrede i hele perioden 1998 - 2018 hadde arbeidet 50-60-timers uke, ca. 5 timer hver dag med bruk av vibrasjonsapparater 5 dager i uken, og at dette av yrkeshygieniker var vurdert å gi en økt risiko for hånd-arm vibrasjonsskade.

I skademeldingen av 18.6.18 til selskapet oppga forsikrede at han hadde vært aborist i mer enn 5 år på full tid med NOK 400 000 i årslønn, at saken gjaldt yrkessykdom med diagnosen "Hvite hender", og at de første symptomer viste seg i begynnelsen av februar 2018.

Forsikrede var til undersøkelse 3.9.18 hos overlege A. ved nevrofysiologisk seksjon ved H., for å utrede carpal tunnell syndrom. De kliniske undersøkelsene var forenlig med dette høyresidig, og lett venstresidig.

Den 13.9.18 noterte fastlegen at badstue/varmebehandling lindret plager.

I dialogmelding med Nav opplyste fastlegen at forsikrede hadde jobbet med vibrerende apparater som aborist i 20 år.

Forsikrede ble 5.10.18 på ny undersøkt av overlege S., Yrkesmedisinsk avdeling, H. universitetssykehus. Under overskriften vurdering heter det at forsikrede hadde jobbet mye med håndholdt vibrasjonsapparater siden 1998, og at yrkeshygieniker hadde vurdert at dette var omfattende nok til økt risiko for vibrasjonsskade i arm/hånd. Funn ved undersøkelse var forenlig med carpal tunnell syndrom høyre side, og dette ble i forsikredes tilfelle ansett som "en del av et hånd arm vibrasjonssyndrom (HAVS)". Det var påvist nevrosensoriske og vasospastiske forandringer som tydet på dette. Forsikrede ønsket ikke operasjon for carpal tunnell syndrom, og ble avsluttet som pasient. Det opplyses at forsikrede hadde vært 80 % sykemeldt siden 13.9.18.

Den 16.1.19 noterte fastlegen at forsikrede jobbet noe som aborist, men nå bare med papirarbeidet og at arbeidet i trærne ble utført av en medhjelper etter forsikredes instruksjoner, Forsikrede selv kunne ikke gjøre arbeidet pga. vibrasjonssykdom. Forsikrede hadde fått skader etter å ha jobbet i 20 år med vibrasjonsverktøy (motorsag mm). Forsikrede hadde klassiske symptomer på Raynauds.

Nav avslo 18.1.19 å godkjenne vibrasjonsskade som yrkessykdom, fordi forsikrede ikke hadde vært medlem av den frivillige yrkesskadeordningen i eksponeringstiden 1998-2017.

Selskapets utreder hadde en samtale med forsikrede 21.10.19. Referatet fra samtalen er preget av omfattende endringer fra forsikrede i ettertid. Forsikrede opplyste at han ikke selv hadde jobbet som aborist på "noen år" men at han hadde hatt med seg en "Per" som gjorde kuttingen på forsikredes anvisninger. Forsikrede korrigerste dette i ettertid til at "Per" var med første gang i desember 2016, og at forsikrede hadde fått dette bekreftet av oppdragsgiver. Forsikrede hadde oppdaget de aktuelle skadene en ukes tid før han oppsøkte legen første gang. Forsikrede korrigerste til at han brukte "Per" første gang fra "oppdagelsestidspunktet" for skadene. Forsikrede sa først at han kunne dokumentere dette med kvitteringer fra "Per", men korrigerste dette etterpå til at dette var vennetjenester fra "Per". "Per" fikk kontant oppgjør, og det ble ikke ført regnskap for virksomheten. På spørsmål om virksomhet som aborist fra 2013 til januar 2018, kunne forsikrede ikke spesifisere dette. Han sa han også hadde jobbet med gravemaskin. Forsikrede kunne heller ikke oppgi hvor mye han hadde jobbet i 2017, eller fremlegge kundeliste, men viste til sin regnskapsfører. Hans selskap omsatte i 2016 for over en million kroner, men kr 950 000 skrev

seg fra salget av en eiendom, som selskapet/forsikrede solgte. Forsikrede var enig i at han brukte vibrerende maskiner mye 5 måneder i året og mindre resten av året. Plagene var nå slik at han ikke lenger kunne kjøre motorsykel. Forsikrede bekreftet at plagene kom plutselig og at han ikke hadde merket noe før dette.

Selskapets rådgivende nevrolog A. uttalte 23.3.20 at det var svært tvilsomt om eksponeringen var tilstrekkelig til relevant vibrasjonssykdom. Det ble vist til at forsikrede høsten 2009 var utbrent og ønsket omskolering, og hadde et annet yrke. Deretter var forsikrede sykemeldt i nesten to år, 2010-2012, og av de medisinske journalene fremgår at forsikrede nesten ikke kunne gjøre noe frem til rideulykken i 2016, og heller ikke frem til at han fikk avslag på arbeidsavklaringspenger i november 2017. Yrkeshygienikeren hadde lagt til grunn andre tall for vibrasjonseksponering. Symptombildet hans var ikke karakteristisk og det var ikke sammenheng mellom eksponering og sykdom, jf. at symptomer skal ha oppstått i januar 2018, etter flere år med liten eksponering. A. konkluderte:

Med lav eksponering, symptomdebut etter flere år med lav eksponering, ikke helt klassiske symptomer og med carpal tunnel syndrom som forklarer plagene, finner jeg ikke at kriteriene for yrkesrelatert HAVS er oppfylt.

Selskapet avsto kravet 31.3.20, og la til grunn at forsikrede ikke hadde vært eksponert for vibrasjon i så stor grad at dette var årsak til plagene /HAVS. Symptombildet var heller ikke karakteristisk.

Forsikrede klaget 16.4.20, blant annet over at selskapet "underkjenner at jeg har jobbet som aborist, mer eller mindre i 20 år."

Kundeombudet fastholdt avslaget og viste til at det ikke var sannsynliggjort tilstrekkelig eksponering for vibrasjon.

Nav klageinstans omgjorde 7.9.20 i klageomgangen for Trygderetten avslaget på arbeidsavklaringspenger, med virkning fra 2.1.19. Sykdommen var fortsatt ikke godkjent som yrkesskade. Det ble blant annet vist til legeerklæring 31.5.20 der fastlegens klare inntrykk var at årsaken til at forsikrede ikke hadde vært i arbeid de siste årene var både fysisk (vibrasjon og carpal tunnel) og psykisk (forsikrede var under utredning for ADHD, autismespekterforstyrrelse og annen psykisk genese/personlighetsforstyrrelse).

En rapport fra Psykologspesialist R. omtaler store tilpasningsproblemer gjennom hele livet, og hun mente at forsikrede oppfylte kriteriene for Aspergers syndrom.

I en legeerklæring 20.12.20 til Nav fra ny fastlege, T., er hoveddiagnosen vibrasjonsskade og bidiagnosen psykiske symptomer/plager, bøttehankruptur fersk, carpal tunnel syndrom og hoftesmerte. Basert på vurderingen fra yrkesmedisinsk avdeling la hun til grunn at forsikrede hadde en vibrasjonsskade. Legen menet at uførheten skyldtes både fysiske og psykiske plager, og forsikrede skulle utredes videre. Etter en rapport oppfylte forsikrede kriteriene for Aspergers syndrom. Forsikrede hadde store problemer med sosiale relasjoner.

Selskapets rådgivende nevrolog A. uttalte seg på ny om saken 1.3.21. Hun fant ingen støtte i medisinsk litteratur for at HAVS kunne oppstå ved mindre enn ett års vibrasjonseksponering, og da bare helt unntaksvis og bare for sårbare personer. Forsikredes eksponering var for liten. Hun viste til STAMIs gjennomgåelse av 26 tilgjengelige studier, som inkluderte totalt 15 000 personer. Dette materialet viste og at det var begrenset evidens for en sammenheng mellom vibrerende verktøy og nakke/skulderplager samt carpal tunnel syndrom. Etter hennes vurdering var det ikke sannsynliggjort årsakssammenheng mellom "den kortvarige eksponering for vibrasjoner og skadelidtes langvarige plager med carpal tunnel syndrom eller varige plager i arm og skulder."

Overlege S., Yrkesmedisinsk avdeling, H. universitetssykehus uttalte 16.3.21, blant annet basert på den yrkeshygieniske rapporten 25.5.18, seg om forsikredes vibrasjonseksponering i 20 år. At han hadde symptomer som understøttet en HAVS-diagnose, og at Nav anser carpal tunnel syndrom som et delsymptom og delfunn ved HAVS. Det heter videre:

Ved gjennomgang av yrkeshygienisk rapport fremgår det at det bare er en vurdering av samlet eksponering som er foretatt. Det er ikke foretatt en egen vurdering av eksponering rundt tidspunktet for utvikling av symptomer. Det er imidlertid kjent at det er ulik sårbarhet hos de enkelte pasienter med hensyn til hvem som lett utvikler hvite fingre og hvem som lettere utvikler en skade på nervefibrene. Enkelte studier viser at eksponering over kortere tid som for eksempel et par år kan være tilstrekkelig til å utvikle problemer med hvite fingre. Erfaringer med andre pasienter utredet her tilsier at en relativt kort men høygradig eksponering også kan føre til utvikling av HAVS. Vi har imidlertid ikke gått spesielt inn på den eksponeringen du hadde kort tid forut for at du utviklet de aktuelle plagene.

Utskrifter av forsikredes personlige skattemeldinger for årene 2010-2019 viser for 2010 NOK 38 283 i lønnsinntekt, for 2011 NOK 319 057, hvorav lønnsinntekt 237 489, for 2012 NOK 68 082, hvorav 34 508 fra Nav, for årene 2013-2017 og 2019 0 i arbeids-/lønnsinntekter og for 2018 NOK i lønn fra selskapet I Invest på NOK 120 830.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han har krav på erstatning. Vibrasjonsskade er en følge av arbeid med motorsag/andre maskiner som aborist/trepleier. Plagene kom plutselig etter at forsikrede jobbet intensivt over relativt kort tid. Dette er tilstrekkelig til å utløse skadene. Vibrasjonsskaden er bekreftet av spesialisten, overlege S. Nav har også fastslått at forsikrede har vibrasjonsskade. Selskapets rådgivende lege er inhabil.

Selskapet har i det vesentlige anført at det ikke er årsakssammenheng mellom forsikredes arbeid med vibrerende maskiner og senere plager. Inntektsopplysninger viser minimale inntekter i årene 2010-2017, og derfor også minimal vibrasjonseksponering i arbeid. Det er ikke årsakssammenheng mellom kort tids vibrasjon og HAVS, carpal tunnel syndrom eller plager i arm og skulder, jf. uttalelsene til selskapets rådgivende nevrolog. Nav har ikke godkjent forsikredes plager som yrkesskade/-sykdom. Det er de tidsnære notater som tillegges størst vekt, jf. Rt-1998-1565. Journaler fra H. viser at forsikrede ble fulgt opp for carpal tunnel syndrom, ikke HAVS.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken reiser spørsmål om forsikrede er påført skade og sykdom som i medhold av folketrygdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade, jf. yfl. § 11 første ledd bokstav b. Erstatning er krevd under en næringslivsforsikring tegnet av I Invest hvor forsikrede er eneste ansatte. Etter det som er opplyst er dette et selskap som er eid av forsikrede.

En yrkesskedeforsikring gjelder skade og sykdom oppstått i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, jf. yfl. § 10. Kravet gjelder erstatning for en yrkessykdom, jf. yfl. § 11 første ledd bokstav b. Denne bestemmelsen viser til folketrygdloven § 13-4 som igjen viser til forskrift 11.3.1997 nr. 220 om yrkessykdommer, klimasykdommer og epidemiske sykdommer som skal likestilles med yrkesskade. I saken her er det spørsmål om bestemmelsen i § 1 bokstav F) som gjelder "(s)ykdommer i armer og hender, ..., når sykdommen er fremkalt ved vibrasjoner overført fra vibrerende maskiner, ...", kommer til anvendelse. I Rundskriv R-13-04-For er presisert at bokstav F gjelder plager fra og med albue og ned, f.eks. Vasospastisk syndrom/Raynauds (sekundær Raynaud) og som skyldes krampaktig sammentrekning (spasme) av blodkarene i fingerhuden. Dessuten kan nevropatier og artroser være omfattet, samt carpal tunnel, jf. TRR-2015-1929.

Uttalelsene fra de sakkyndige B., S. og A. går ut på at forsikrede har plager som kan være en yrkessykdom likestilt med yrkesskade etter yfl. § 11 første ledd bokstav b, jf. folketrygdloven § 13-4. Uttalelsene bygger imidlertid på en forutsetning om at forsikrede har vært utsatt for

omfattende eksponering i form av daglig bruk av vibrasjonsverktøy i en periode på 20 år. Selskapet har bestridt forutsetningen om en slik daglig eksponering i en tjueårsperiode.

Selskapet har dessuten pekt på at påvirkningen må ha inntruffet etter at forsikrede ble yrkesskadedekket. Forsikrede ble omfattet av forsikringen 2.1.18 og oppsøkte for første gang lege for plager av den typen som saken gjelder, 29.1.18. Skattemeldingene for årene 2013-2017 viser at han ikke er registrert med lønnsinntekter i disse årene. Dette tilsier at han ikke har hatt inntekter som ansatt trepleier i disse årene. Arbeid som trepleier for selskap eid av forsikrede i disse årene er heller ikke dokumentert. Forsikrede har anført at han i 2018 har hatt en fast månedslønn på NOK 34 000 fra sitt selskap. Etter det som er dokumentert, hadde hans selskap I Invest inntekter på NOK 950 000 det året, men beløpet skriver seg fra salg av en eiendom og dokumenterer etter nemndas syn ikke at forsikrede har arbeidet som trepleier i januar 2018.

Den fremlagte medisinske dokumentasjonen viser dessuten at forsikrede har hatt langvarige problemer i lysken etter rideulykken i 2016 med sykemelding. I juni 2017 noterte legen at forsikrede mente at han ikke kunne begynne å arbeide før om 1-2 år. Dessuten fikk forsikrede en meniskskade i november 2017 som medførte han nesten ikke kunne gå. Dette tilsier ikke at forsikrede har vært i arbeid etter rideulykken i mars 2016.

Opplysningene fra fastlegejournalen og fra skattemyndighetene tilsier at forsikrede ikke har vært utsatt for vibrasjoner i årene 2016-januar 2018 i inntektsgivende arbeid. Etter det forsikrede opplyste til selskapets utreder og til sin fastlege, kunne han etter januar 2018 ikke ta i et vibrasjonsverktøy uten få plager. Eventuelt arbeid i 2018 er utført med bistand av en hjelper. Dette indikerer at forsikrede heller ikke etter legkonsultasjonen ultimo januar 2018 er blitt utsatt for skadevoldende vibrasjoner i arbeid.

Forsikrede har vist til uttalelsene fra overlegene S. og A. Begge baserer imidlertid sine uttalelser på målinger og beregninger foretatt av yrkeshygieniker B. Bs beregninger/målinger bygger på opplysninger fra forsikrede om at han hadde arbeidet med vibrasjonsverktøy 5 timer pr. dag 5 dager i uken i 20 år. Etter det nemnda kan se, er dette uriktig, og nemnda finner derfor å måtte se bort fra disse målingene/beregningen og uttalelsene fra overlegene S. og A.

Forsikrede har imidlertid vist til at overlege S. 16.3.21 har uttalt at HAVS/vibrasjonsskade kan oppstå etter kort tids belastning. Selskapets lege A. har på sin side bestridt at en kort tids eksponering kan medføre de skader som forsikrede krever erstatning for. Nemnda kan for sitt vedkommende ikke se at forsikrede har dokumentert at han i yrkessammenheng har vært eksponert for vibrasjonsskade i januar 2018.

Slik saken står for nemnda, kan nemnda ikke se at forsikrede har sannsynliggjort at han i forsikringstiden er påført en yrkessykdom som selskapet er ansvarlig for.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Tonje Giertsen (selskapsrepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).